

Ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu v Slovenskej republike

Obsah témy je štruktúrovaný do štyroch základných okruhov, pričom dôraz je položený na podrobnú analýzu právnej úpravy ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu ako aj všetky povinnosti, ktoré musia plniť **právnické osoby alebo fyzické osoby oprávnené sprostredkovať predaj, prenájom a kúpu nehnuteľností** v súlade s platnou právnou úpravou v Slovenskej republike.

1. Legalizácia príjmov z trestnej činnosti (Pranie špinavých peňazí)

1.1 Legalizácia príjmov z trestnej činnosti – obsah pojmu, charakteristika a základné rysy

1.2 Etapy legalizácie príjmov z trestnej činnosti

1.3 Subjekty využívané k legalizácii príjmov z trestnej činnosti

1.4 Metódy legalizácie príjmov z trestnej činnosti

- Umelé zvyšovanie obratu pri firmách pracujúcich s hotovosťou
- Umelé zvyšovanie obratu alebo zisku nadmernou fakturáciou
- Metóda spätnej pôžičky
- Pôžička typu back-to-back
- Fingované výhry
- Medzinárodné peňažné prevody
- Bankové šeky, zmenky, akreditívy, kapitálové vklady
- Transakcie s nehnuteľnosťami
- Tzv. CEO obchody

2. Terorizmus a jeho financovanie

2.1 Terorizmus – obsah pojmu a charakteristika

2.2 Klasifikácia terorizmu

2.3 Financovanie terorizmu – obsah pojmu a charakteristika

2.4 Subjekty a zdroje pri financovaní a podpore terorizmu

2.5 Metódy transferu finančných prostriedkov na financovanie terorizmu

3. Právna ochrana v oblasti prevencie pred legalizáciou p príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu v Slovenskej republike

Vývoj legislatívy v Slovenskej republike v oblasti ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrany pred financovaním terorizmu kopíroval medzinárodný vývoj a je možné ho rozdeliť do štyroch období.

3.1 Právna ochrana v oblasti prevencie v období od 1. októbra 1994 do 1. januára 2001

3.2 Právna ochrana v oblasti prevencie v období od 1. januára 2001 do 30. septembra 2008

3.3 Právna ochrana v oblasti prevencie v období od 1. októbra 2008 do 14. marca 2018

3.4 Právna ochrana v oblasti prevencie od 15. marca 2018

Dňa 20. mája 2015 bola v Štrasburgu prijatá Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 2015/849 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu (ďalej len „Štvrtá smernica“). Vo väzbe na túto „Štvrtú smernicu“ bol v Slovenskej republike prijatý zákon č. 52/2018 Z. z. (ďalej „novela zákona“), ktorý výrazným spôsobom novelizoval zákon č. 297/2008 o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V tejto novele zákona účinnej od 15. marca 2018 sa do zákona č. 297/2008 Z. z. transponovali všetky povinnosti vyplývajúce zo „**Štvrtej smernice**“, **medzinárodné štandardy FATF** ako aj odporúčania **Moneyvalu Rady Európy** (špeciálny výbor Rady Európy). Novela zákona odstraňuje aj nejednoznačné a problematické formulácie doterajšej právnej úpravy, ktoré odkryla aplikačná prax. Časť zmien v novele zákona len precizuje niektoré pojmy a povinnosti vykonávané povinnými osobami a finančnou spravodajskou jednotkou. Prináša však aj zásadnejšie zmeny, ktoré sprísňujú povinnosti povinných osôb najmä pri vykonávaní rizikovo orientovaného prístupu vo vzťahu k svojim obchodným partnerom, resp. klientom, ako aj povinnosti pre orgány verejnej moci, najmä však pre finančnú spravodajskú jednotku. Tieto zásadnejšie zmeny sa dotýkajú najmä:

- a) **Vykonávania starostlivosti povinnej osoby vo vzťahu ku klientom a obchodným partnerom,**
- b) **Hodnotenia rizík prania špinavých peňazí a financovania terorizmu.**

V systéme ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu je v novele zákona zohľadnený princíp hodnotenia rizík legalizácie a financovania terorizmu na dvoch úrovniach, a to na:

- úrovni povinných osôb,
- úrovni národnej (na úrovni celej Slovenskej republiky).

V prílohe novely zákona je explicitne uvedený informatívny zoznam faktorov o potenciálne vyššom riziku pri zvýšenej povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, pričom je klasifikovaný podľa rizika vo vzťahu ku klientovi, rizika vo vzťahu k produktu, služby, obchodu a rizika vo vzťahu ku geografickému hľadisku. Zoznam obsahuje **rizikové faktory vo vzťahu ku klientovi**, **rizikové faktory z hľadiska**

produktu, služby, obchodu alebo distribučného kanála a rizikové faktory **z geografického hľadiska**. Hodnotenie rizík povinnou osobou musí obsahovať určenie spôsobov a druhov opatrení, na základe ktorých sa povinná osoba bude pri svojej činnosti riadiť a zmierňovať riziká, vykonávať vnútornú kontrolu a preverovať zamestnancov. Hodnotenie rizík musí byť primerané povahe a veľkosti povinnej osoby a musí zohľadňovať výsledky národného hodnotenia rizík. Hodnotenie rizík musí byť súčasťou programu vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a proti financovaniu terorizmu. Na národnej úrovni sa takisto ustanovuje v § 26 a) povinnosť vypracovávať **národné hodnotenie rizík** legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu, v rámci ktorého bude musieť Slovenská republika komplexne identifikovať, vyhodnocovať a porozumieť rizikám legalizácie a financovania terorizmu a následne prijať vhodné opatrenia k zníženiu týchto rizík. Zákon upravuje rolu gestora zodpovedného za koordináciu spracovania národného hodnotenia rizík, jeho aktualizáciu, ako aj súčinnosť ďalších inštitúcií pri uvedených činnostiach. **Gestorom je určená finančná spravodajská jednotka.**

Zákon obsahuje aj ďalšie zmeny, ktoré sa dotýkajú:

- precizovania pojmov, ako napríklad spresnenie pojmu poisťovne, ktorá je povinnou osobou len v prípade vykonávania poisťovacej činnosti v životnom poistení,
- zaradenia medzi politicky exponované osoby aj členov štatutárneho orgánu politickej strany alebo politického hnutia,
- zavedenia nového pojmu korešpondenčný vzťah
- udeľovania sankcií, pri ktorých sa pre právnické a fyzické osoby – podnikateľov zvyšuje horná hranica pokuty až na 1 milión eur. Pri banke alebo finančnej inštitúcii je hranica pokuty až do výšky 5 miliónov eur. Zároveň dáva finančnej spravodajskej jednotke možnosť zverejniť právoplatné rozhodnutie o uložení sankcie za správny delikt uverejnením výrokovej časti právoplatného rozhodnutia o uložení sankcie na webovom sídle finančnej spravodajskej jednotky po dobu piatich rokov.

4. Inštitucionálna ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu

Inštitucionálna ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu je jednou z najdôležitejších súčastí boja proti tejto závažnej trestnej činnosti. Ak chceme úspešne bojovať a efektívne zabezpečiť elimináciu legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu, je potrebné vytvoriť ucelený kompaktný systém inštitúcií na rôznych vertikálnych úrovniach, ktoré budú môcť využívať rôzne nástroje, prostriedky a postupy. Celková efektívnosť eliminovania je teda závislá od efektívnosti a funkčnosti subjektov na jednotlivých vertikálnych úrovniach.

Vo všeobecnosti ochranu pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu tvoria 3 vertikálne roviny, a to :

- **Povinné osoby** – prvá vertikálna rovina
V našom prípade sú to držiteľia osvedčenia na realitnú činnosť – či už realitné kancelárie (právnické osoby) alebo realitní makléri (fyzické osoby – podnikatelia), ale aj sprostredkovatelia
- **finančná spravodajská jednotka** – druhá vertikálna rovina,
- **orgány činné v trestnom konaní** – tretia vertikálna rovina.

4.1. Povinné osoby – prvá vertikálna rovina ochrany

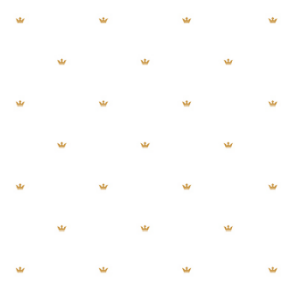
Je možné konštatovať, že **prvá vertikálna rovina**, ktorú predstavujú **povinné osoby**, má nezastupiteľné miesto pri ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu a je jednou z najdôležitejších súčastí boja proti tejto závažnej trestnej činnosti. Povinné osoby sa musia v súlade s predmetom podieľať na predchádzaní a odhaľovaní legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

S súčasnosti platnej a účinnej právnej úprave sú vymedzené subjekty, prostredníctvom ktorých je možné legalizovať príjmy z trestnej činnosti, a financovať terorizmus v § 5 zákona č. 297/2008 Z. z. Ich rozsah zodpovedá smernici Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 2015/849 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu. Ide o množstvo subjektov ako napríklad banky, finančné inštitúcie, poisťovne, správcové spoločnosti, prevádzkovatelia hazardných hier, poštové podniky, súdny exekútori, ale aj **právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená sprostredkovať predaj, prenájom a kúpu nehnuteľností**. Na efektívne predchádzanie a odhaľovanie prípadov legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu majú povinné osoby zákonom č. 297/2008 Z. z. **uložené povinnosti**, a to najmä:

1. Vykonávať identifikáciu a overenie identifikácie klienta.
2. Identifikovať, hodnotiť, aktualizovať a riadiť riziká legalizácie a financovania terorizmu.
3. Určiť rozsah starostlivosti a jej vykonávanie (základnej, zjednodušenej alebo zvýšenej) vo vzťahu ku klientovi v závislosti od rizika legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.
4. Posudzovať obchodné operácie a zisťovať neobvyklé obchodné operácie.
5. Odmietnuť vykonanie obchodu alebo uzatvorenie obchodného vzťahu.
6. Zdržať neobvyklú obchodnú operáciu.
7. Ohlásiť neobvyklú obchodnú operáciu
8. Dodržiavať mlčanlivosť.
9. Spracovávať a uchovávať údaje.
10. Písomne vypracovať program vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu.
11. Poskytovať súčinnosť finančnej spravodajskej jednotke.

4.2. Finančná spravodajská jednotka – druhá vertikálna rovina ochrany

Finančná spravodajská jednotka (ďalej FSJ), ktorá tvorí tzv. druhú vertikálnu rovinu ochrany, ktorá je mimoriadne dôležitá pri ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti. Predstavuje centrálny orgán, ktorý prijíma, eviduje, analyzuje a využíva ohlásené NOO od povinných osôb. Plní nezastupiteľnú úlohu v celom systéme prevencie pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu, v rámci ktorého vyhodnocuje všetky relevantné informácie. V Slovenskej republike bola vytvorená FSJ policajného charakteru, ktorá **je organizačne začlenená do Národnej kriminálnej agentúry Prezídia PZ (NAKA)**.

FSJ sa vnútorne organizačne člení na 4 oddelenia, a to na:

- oddelenie neobvyklých obchodných operácií,
- oddelenie medzinárodnej spolupráce,
- oddelenie kontroly povinných osôb,
- analytické oddelenie.

Hlavné úlohy FSJ v súlade so zákonom môžeme rozčleniť na:

- činnosti spojené s prijímaním, analyzovaním a využívaním ohlásených neobvyklých obchodných operácií ,
- činnosti kontrolné a sankčné,
- činnosti koordinačné, vrátane medzinárodnej spolupráce,
- ostatné činnosti (národné hodnotenie rizík LaFT, štatistické činnosti)

Literatúra:

Stieranka a kol.: *Legalizácia príjmov z trestnej činnosti a financovanie terorizmu (právna a inštitucionálna ochrana v Slovenskej republike*, Bratislava 2018, vydavateľstvo Wolters Kluwer, ISBN 978-8